

СЕКЦІЯ 11. КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА КРИМІНОЛОГІЯ; КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПЕРЕСЛІДУВАННЯ (СТАЛКІНГУ)

Бартничук М. В.

*аспірант кафедри кримінального права та правосуддя
Запорізького національного університету
м. Запоріжжя, Україна*

Явище сталкінгу проявляється в поведінці, яка пов'язана із навмисним і наполегливим переслідуванням будь-ким іншої людини і порушенням її спокою, що набуває ознак правопорушень. А у зв'язку з тим, що сталкінг має ознаки повторності та тривалості, можна стверджувати, що явище має циклічний характер.

Переслідувачі нерідко стверджують, що їх дії продиктовані високими почуттями, коханням або ревнощами. Проте, за даними психологів, справжньою мотивацією переслідувачів (сталкерів) є прагнення встановити або відновити відносини влади і контролю над жертвою. І якщо їм це не вдається, то вони можуть вдатися до насильства з метою утвердити своє домінування; у деяких випадках ці особи вбивають свою жертву, а потім закінчують життя самогубством у відчайдушній спробі все ж таки встановити у такий спосіб домінування над жертвою. Сталкінг також може бути результатом психічних розладів (психозів, неврозів, уражень головного мозку тощо) [3, с. 376].

Треба відзначити, що сталкери завжди вступають в якісь відносини зі своїми жертвами. Із зафіксованих випадків використання сталкінгу не було жодного епізоду, коли б сталкер не бачив жертви, хоча б на фотографії, по телебаченню або особисто [4, с. 79].

Особи, які вчиняють дії, спрямовані на переслідування, потенційно небезпечні не тільки для жертви, а й для суспільства. Притягнення до кримінально відповідальності посприє виявленню психічних розладів, їх лікування, а в майбутньому це допоможе запобігти вчинення нових, можливо відмінних від переслідування злочинів. Сталкери, які не страждають психічними захворюваннями, ще більш небезпечні, так як в повній мірі усвідомлюють і управляють своїми діями, чим пояснюється необхідність встановлення саме кримінальної відповідальності [5, с. 115].

Хотілося б наголосити на тому, що аналіз поведінки сталкерів показує потребу сталкера в зоровому і сенсорному контакті та комунікацій з жертвою. Але сталкер своєю неприйнятною поведінкою порушує інтимну сферу жертви, у чому часто не віддає собі звіт [6, с. 280].

Виникає питання: «Який психологічний портрет сталкера?». Потрібно зазначити, що засоби масовою інформації дають нам уявлення про переслідувача (сталкера), яке часто що не відповідає реальності: в більшості випадків він описується як незнайома, психопатична і схильна до насильства людина. Але насправді сталкінг відбувається серед знайомих. Більш того будь-яка людина може стати сталкером. Але частіше сталкером стає людина, якою знехтували. Дані позиції підтверджуються проведеними дослідженнями, які демонструють, що не існує якихось характерних, прийнятних виключно для сталкерів особливостей характеру або психіатричних розладів. Сталкером може стати психічно здорова людина [6, с. 280].

Не можна з впевненістю стверджувати, що пререслідувач завжди здійснює свої погрози і згодом заподіює фізичну шкоду жертві. Однак саме по собі переслідування може зробити життя людини нестерпним, небажані дзвінки, повідомлення, подарунки, таємне стеження, електронні листи безпосередньо впливають на життя, а також здоров'я особистості. Різні дослідження, проведені вченими багатьох країн, дають підстави вважати, що на сьогоднішній день переслідування людини, навіть якщо воно безпосередньо не пов'язане із загрозою життю обраної мішені, є суспільно небезпечним діянням, від якого страждає велика кількість людей по всьому світу щорічно, незалежно від статі і віку [7, с. 181]. Відсутність подібних досліджень в Україні не означає, що українці не піддаються емоційному тероризму, цькування з боку переслідувачів, а значить, є необхідність у поглибленому вивченні питання можливого введення кримінальної відповідальності за таке явище як «сталкінг».

Література:

1. Конституція України: станом на 1 верес. 2016 р.: відповідає офіц. тексту. Харків : Право, 2016. 82 с.
2. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25–26. Ст. 131.
3. Батиргарєєва В. С. Вплив глобалізаційних процесів на розвиток української кримінології. Вісник Асоціації кримінального права України. 2014. № 1 (2). С. 376–377.
4. Кобец П.Н., Краснова К.А. Об общественной опасности киберсталкинга и необходимости его предупреждения. Вестник Восточно-Сибирского института МВД России. 2018. № 3 (86). С. 78.

5. Рыжова О.А., Корнишина Ю.С. Об ответственности за stalking в Российской Федерации и в зарубежных странах. Электронный научный журнал «Наука. Общество. Государство». 2018. Т.6. № 4 (24). С. 115–117.

6. Сторублёнкова Е.Г. Сталкинг: синдром навязчивого преследования. Пробелы в российском законодательстве. 2017. № 6. С. 278–281.

7. Барышева К.А. Преследование как новый вид уголовно-наказуемого деяния. *Пробелы в российском законодательстве*. 2016. № 8. С. 178–182.

ЩОДО НЕОБХІДНОСТІ ЗМІН ОКРЕМИХ ПОЛОЖЕНЬ КВК УКРАЇНИ

Бєлкіна Д. С.

суддя

*Баранівського районного суду Житомирської області
м. Баранівка, Житомирська область, Україна*

Проведеним аналізом окремих положень кримінально-виконавчого законодавства нами встановлено повну або часткову відсутність законодавчої регламентації тих чи інших суспільних відносин, що потребують правового регулювання нормотворчої техніки та принципів нормотворчості.

Так, на сьогодні ми маємо повну відсутність у кримінально-виконавчому законодавстві правових норм, які мали б регулювати певну сферу суспільних відносин, що виникають у процесі виконання та відбування покарань.

Зокрема, у Законі України «Про міжнародні договори» з приводу останнього правового джерела зазначено, що чинні міжнародні договори України підлягають сумлінному дотриманню Україною відповідно до норм міжнародного права. Більш того, як це витікає із змісту ч. 2 ст. 19 даного Закону, якщо міжнародним договором України, який набрав чинності в установленому порядку, встановлено інші правила, ніж ті, що передбачені у відповідному акті законодавства України, то застосовуються правила міжнародного договору. У цьому контексті варто згадати й про Закон України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини», у ст. 2 якого зазначено, що рішення ЄСПЛ є обов'язковим для виконання Україною відповідно до статті 46 Конвенції про захист прав людини і